

LIETUVOS ARCHITEKTŲ RŪMAI

Kalvarijų g. 1, Vilnius. Tel. (+370 5) 2754241, el. p. info@architekturumai.lt, www.architekturumai.lt
Atsiskaitomoji sąskaita LT50 7044 0600 0606 7130 AB SEB, kodas 70440. Įstaigos kodas 301111540

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai

2023-04-17 Nr. S23/04/143

info@am.lt

aurimas.petniunas@am.lt

DĖL ARCHITEKTŲ ATESTAVIMO IR TEISĖS PRIPAŽINIMO TVARKOS APRAŠO PAKEITIMŲ PROJEKTO

Lietuvos architektų rūmai (toliau – **Rūmai**) susipažino su Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų projektų informacinėje sistemoje 2023-04-03 pateiktu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. liepos 11 d. įsakymo Nr. D1-341 „Dėl Architektų atestavimo ir teisės pripažinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo projektu (toliau – **Projektu**). Atkreipiame dėmesį, kad siekiant Projekto tikslų, t. y. įgyvendinti Statybos įstatymo 12 straipsnio 5 dalies 2 punkto pakeitimus (įsigaliosiančius nuo 2023-05-01), kuriais darbo valstybės tarnyboje ar mokslinės veiklos patirties trukmė įskaitoma į įstatymu reikalaujamos patirties trukmę, pakanka palikti tik vieną, Projekte nurodytą, Architektų atestavimo ir teisės pripažinimo tvarkos aprašo (toliau – **Aprašo**) 16.4 papunkčio pakeitimą ir jį išdėstyti taip:

„16.4. profesinės **ar darbo** patirties trukmė, kuri skaičiuojama Statybos įstatymo 12 straipsnio 5 dalies 2 punkte nustatytais pagrindais:“

Vis dėlto, griežtai nesutinkame su Aplinkos ministerijos interpretacija, kuria Statybos įstatymo papildymai įgyvendinami paneigiant pagrindinį Statybos įstatymo 12 straipsnio reikalavimą, t. y. būti įgijus patirties statybos techninės veiklos srityse. Pažymime, kad Rūmai, kaip architektų profesinį atestavimą atliekanti institucija, atsakinga už architektų kvalifikacijos tikrinimą, **nesutinka su visais kitais siūlomais Aprašo pakeitimais** dėl žemiau išdėstytų priežasčių:

1. Lietuvos Respublikos Statybos įstatymo 12 straipsnio 5 dalies 2 punkto (įskaitant ir nuo 2023-05-01 įsigaliosiančius pakeitimus) reguliavimo objektas yra kvalifikacinių (įskaitant patirties trukmės) reikalavimų asmenims, pageidaujantiems eiti ypatingojo ir neypatingojo statinio statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų pareigas, nustatymas. Atkreipiame dėmesį, kad 2022 12 22 įstatymu Nr. XIV-1754 atliktas Statybos įstatymo papildymas orientuotas būtent į **profesinės patirties trukmės skaičiavimo ir įskaitymo tvarką, o ne kvalifikacinių reikalavimų atestuoties siekiančiam architektui sumažinimą ar keitimą**, kadangi jokios, šiuo metu galiojančios, Statybos įstatymo normos nėra išbraukiamos ar keičiamos: „<...> Kai šie asmenys siekia eiti ypatingojo ir neypatingojo statinio statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų pareigas, išskyrus statinio projekto ekspertizės, statinio projekto dalies ekspertizės, statinio ekspertizės ar statinio dalies ekspertizės vadovų pareigas, darbo patirties valstybės ir savivaldybių institucijose **trukmė skaičiuojama kaip ir profesinės patirties trukmė**.“ Rūmų nuomone, šiuo Statybos įstatymo papildymu **išplečiama veiklų, kurios įskaičiuojamos į profesinės patirties trukmę, apimtis, tačiau nėra panaikinamas reikalavimas asmeniui, pretenduojančiam eiti vadovo pareigas, turėti patirties ir atitinkamoje statybos techninės veiklos srityje** (Primename, kad asmuo, dirbantis valstybės tarnyboje ar užsiimantis akademinė veikla turi teisę periodiškai užsiimti ir projektavimo veikla). Aiškinant šį Statybos įstatymo papildymą kitaip būtų paneigiama Statybos įstatymo normų tarpusavio sąsaja, kadangi to paties 12 straipsnio 1 dalyje išvardinamas baigtinis statybos techninės veiklos pagrindinių sričių sąrašas: 1) *statybiniai tyrimai*; 2) *statinio projektavimas ir statinio projekto vykdymo priežiūra*; 3) *statinio projekto ekspertizė, statinio ekspertizė*; 4) *statybos darbai*; 5) *statinio statybos techninė priežiūra*. To paties 12 straipsnio 5 dalies 2 punkto pirmajame sakinyje vienareikšmiškai įtvirtinta, kad atestuoties siekiantis **asmuo turi turėti profesinės patirties atitinkamoje veiklos srityje (kuriai siekia vadovauti)**. Pavyzdžiui **statinio projektavimas** - architektūrinė inžinerinė veikla, **kurios tikslas – parengti statinio projektą** (Statybos įstatymo 2 straipsnio 62 punktas). Tuo tarpu, statinio

projektavimo ar statybos sričių dokumentų išdavimas, rengimas, derinimas ar tvirtinimas ir/ar mokslinė-pedagoginė veikla Statybos įstatymu nėra priskiriama prie statybos techninės veiklos pagrindinių sričių, todėl Projektu siūlomas reguliavimas prieštarauja to paties 12 straipsnio 1 daliai ir 5 dalies 2 punktui.

2. Projektu siūlomi pakeitimai prieštarauja ne tik aukščiau nurodytoms Statybos įstatymo nuostatomis, bet ir 2013 m. lapkričio 20 d. Europos parlamento ir tarybos direktyvos 2013/55/ES, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo ir Reglamentas (ES) Nr. 1024/2012 (toliau – **Direktyvos**) 46 straipsnio 4 daliai, kurioje įtvirtinta, kad *bent vienerių metų trukmės profesinė praktika turi būti grindžiama žiniomis, įgūdžiais ir kompetencijomis, įgytais 2 dalyje nurodytų studijų metu (gebėjimas kurti architektūros projektus, kurie atitiktų estetinius ir techninius reikalavimus; konstrukcinio projektavimo ir su pastatų projektavimu susijusių konstrukcinių ir inžinerinių problemų supratimas; būtini projektavimo įgūdžiai, siekiant patenkinti pastato naudotojo reikalavimus atsižvelgiant į suvaržymus, atsirandančius dėl kainos veiksnių ir statybos normų). Tuo tikslu profesinė praktika atliekama prižiūrint kilmės valstybės narės kompetentingos institucijos įgaliotam asmeniui ar įstaigai.* Rūmai kategoriškai laikosi nuomonės, kad aukščiau išvardinti Direktyvos 46 straipsnio 2 dalyje reglamentuojami įgūdžiai gali būti įgyti tik tiesiogiai užsiimant **kūrybine (projektavimo)** veikla, kurią prižiūri ir koordinuoja atestuotas architektas.
3. Ypatingai atkreipiamame Aplinkos ministerijos dėmesį į Europos architektų tarybos (*Architects' Council of Europe*, toliau – **ACE**) rekomendacijas, kurios iš esmės gali būti laikomos aukščiau nurodytos Direktyvos *travaux preparatoires*. architektų profesijos reglamentavimo dalyje. ACE savo rekomendacijose aiškiai pabrėžia, kad architektūrinės veiklos patirtis turėtų būti įgyjama dirbant registruoto (atestuoto) architekto studijoje. Vėlesniam savarankiškam architekto veiklos vykdymui reikalingos kompetencijos iš esmės negali būti suformuotos jokių kitu būdu. Siekiančiam atestuotis architektui reikalinga sudaryti visas sąlygas nuosekliai praktinės patirties įgijimui visuose skirtinguose statybos ir projektavimo etapuose - nuo idėjos iki pilnai įgyvendinto projekto. **Ši patirtis turi būti įgyjama struktūriškai, o ne epizodiškai, prižiūrint patyrusiam architektui, ir pačiam kandidatui vykdam ir kuriant realius projektus.** Tik toks profesinės patirties atlikimas užtikrins, kad architektas išsiugdys išsamų visų statybos ir projektavimo etapų suvokimą¹ ir gebės veikti savarankiškai bei prisiimti atsakomybę už projekto sprendinius.² Atkreipiamame dėmesį, kad siūlomais Aprašo pakeitimais **formuluojama visiškai priešinga praktika, kuri ilgalaikėje perspektyvoje gali sukelti neigiamas pasekmes Lietuvoje išduodamo architekto kvalifikacijos atestato pripažinimo procedūrai kitose Europos Sąjungos šalyse.**
4. Pažymime, kad Lietuvos Respublikos architektūros įstatymo 4 ir 8 straipsniuose bei Architektūros sektoriaus profesiniame standarte³ (toliau – **Standarte**) aiškiai atskiriamos architekto ir atestuoto architekto kvalifikacijos. Standarte, be kitų reikalavimų, įtvirtinta, kad asmenims, įgijusiems architektūros studijų krypties magistro laipsnį, architekto kvalifikacijos atestatas išduodamas tik **įgijus profesinę patirtį atitinkamoje veiklos srityje.** Tuo tarpu, Projektu nėra siūlomi jokie Aprašo 3 punkto pakeitimai, todėl Rūmams nesuprantama, kaip asmuo, sukaupęs patirtį srityse, kurios net nėra priskiriamos statybos techninės veiklos sritims, gali pretenduoti eiti šių sričių vadovo pareigas.

¹It should preferably take place by full, monitored pursuit of professional architectural practice duties within an office run by registered architects, **as certain of the required competences cannot be reasonably acquired by any other means than this kind of experience** (see the document referred to further above). It should allow the aspiring architect to follow all of the different stages of a construction or renovation project from inception to completion **obtained via structured professional practice experience under the supervision of an experienced architects (responsible for the internship) and through the execution of real studies and projects.** This immersion should permit the aspiring architect to gain experience in the different stages of a construction project.” Architects’ Council of Europe, Acquisition of Professional Experience: Practical organization https://www.ace-cae.eu/uploads/tx_jidocumentsview/Professional_Experience_2010_EN.pdf

² Its main purpose is to give to the student **the ability to manage the execution phases of a construction project and to manage an architect’s office.** These competences are principally acquired through direct experience of professional practice and can, ultimately, be evaluated (by an exam for example) and lead to the acquisition of a licence to practice. Note: An « autonomous » architect is the one who can take the responsibility for the project and the defence of the interest of the client on his own **and who is able to direct all the development of the project from its initiation to its completion.** For more information refer to the “Quality Charter” of the ACE. Architects’ Council of Europe Professional Experience. Recommendations for the Second General Assembly in 2008. https://www.ace-cae.eu/uploads/tx_jidocumentsview/Prof_Experience_Reccomendations_EN.pdf

³ Architektūros sektoriaus profesinis standartas patvirtintas Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro direktoriaus 2020 m. gegužės 4 d. įsakymu Nr. V1-56 „Dėl architektūros sektoriaus profesinio standarto patvirtinimo“

Atkreipiame dėmesį, kad projekto vadovo darbas susijęs ne tik su teisės aktų reikalavimų laikymosi užtikrinimu, bet ir su sudėtingu projektavimo procesu, skirtu materialiai įgyvendinti Architektūros įstatymo 11 straipsnyje apibrėžtus kokybės kriterijus.

5. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos architektų rūmų įstatymo 2 straipsnio 1 dalimi Rūmai vienija atestuotus architektus ir įgyvendina atestuotų architektų profesinę savivaldą. Vadovaujantis Architektų rūmų įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1 punktu architektų atestavimas yra viena iš pagrindinių Rūmų atliekamų funkcijų. Architektų atestavimo klausimai glaudžiai susiję ir su naryste Rūmuose, kadangi tik tapęs Rūmų nariu atestuotas architektas įgyja teisę verstis atestuoto architekto veikla. Primename, kad 2023-02-02 vyko Rūmų ir Aplinkos ministerijos atstovų susitikimas, kuriame buvo diskutuojama dėl įsigaliosiančių Statybos įstatymo 12 straipsnio 5 dalies 2 punkto pakeitimų įgyvendinimo. Rūmų profesinio atestavimo komisijos atstovai, dalyvavę susitikime, pabrėžė, kad darbo patirtis tik valstybės ir savivaldybės institucijose bei švietimo įstaigose galėtų būti pagrindu suteikiant atskirą specializuotą atestatą, kuris iš esmės nebūtų susijęs su Aprašo 3 punkte nurodytomis pareigomis. Pažymime, kad Aplinkos ministerija ignoruodama šią Rūmų poziciją, išsakyta 2023-02-02 susitikimo metu ir teikdama pastaboms šį Aprašo pakeitimų Projektą tam tikra prasme paneigia ir pačią Rūmų savivaldos teisę bei Architektų rūmų įstatymo 1 ir 2 straipsniuose nurodytus Rūmų steigimo tikslus.

Vadovaudamiesi aukščiau išdėstytais argumentais, pakartojame, kad Projektu siūlomas reguliavimas prieštarauja Statybos įstatymo 12 straipsnio 1 daliai ir 5 dalies 2 punktui, Architektūros įstatymo 8 straipsniui, Direktyvos 46 straipsnio 4 daliai bei Europos architektų tarybos (ACE) formuojamoms visuotinai pripažįstamoms rekomendacijoms ir gairėms, todėl **negalime sutikti su Projektu siūlomais pakeitimais ir prašome šių pakeitimų netvirtinti**. Pažymime, kad jei Projektas būtų priimtas siūloma sudėtimi, Rūmai savo narių profesinius interesus būtų priversti ginti Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka ir kreiptis į teismą dėl Projekto sprendinių prieštaravimo minėtiems aukštesnės galios teisės aktams.

Dar kartą labai prašome Aplinkos ministeriją neignoruoti architektų profesinės savivaldos ir atkreipti dėmesį į visos Europos architektų bendruomenės vienodą poziciją dėl patirčiai keliamų reikalavimų, kad tarp atskirų Europos Sąjungos šalių nebūtų iškreipiami nusistovėję reikalavimai profesijos standartui.

Lietuvos architektų sąjunga pritaria šiame rašte išdėstyta Rūmų pozicijai ir palaiko raštu pateikiamus argumentus, dėl to atskiro rašto neteiks ir prašo šias pastabas kartu laikyti ir Lietuvos architektų sąjungos pozicija.

Lietuvos architektų rūmų pirmininkas

Algimantas Pliučas

Lietuvos architektų sąjungos pirmininkė

Rūta Leitanaite